

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія природничих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

« 04 » 09 2017р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності
(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0202 Мистецтво

спеціальність: 5.02020701 Дизайн
5.02020401 Музичне мистецтво

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 2257/17

Евген
(підпис) (прізвище, ініціали)

«   » 20 17 р.

Київ – 2017 рік

Робоча програма Безпека життєдіяльності для студентів

галузь знань 0202 Мистецтво

спеціальність

5.02020701 Дизайн

5.02020401 Музичне мистецтво

Розробник: Кравченко Наталія Володимирівна,
викладач циклової комісії природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету
імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії природничих
дисциплін

Протокол від «29» серпня 2017 року № 1

Голова циклової комісії природничих дисциплін

(Підпис) (Глухенька Л.М.)

© _____, 2017

© _____, 2017

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів - 2	Галузь знань 0202 Мистецтво	Нормативна (за вибором)
Модулів -2	Спеціальність 5.02020701 Дизайн 5.02020401 Музичне мистецтво	Рік підготовки: 4
Змістових модулів -2		Семестр : 7
Загальна кількість годин – 72		Лекції 16год.
		Семінари 12 год
		Індивідуальні заняття 8 год
	Самостійна робота 32год.	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст	Модульний контроль 4 год
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Безпека життєдіяльності (БЖД) — комплексна дисципліна, спрямована на здобуття базових знань з проблеми забезпечення оптимальних умов існування людини у природному і техногенному середовищах.

Доцільність вивчення зазначеної дисципліни пов'язана з невідпинним підвищенням негативного впливу господарської діяльності на середовище, яке оточує людину, — не лише природне, а й виробниче та побутове. Зниження якості довкілля, виробництво нових, не відомих раніше речовин, генетична модифікація сільськогосподарських рослин, застарілість виробничого обладнання і технологічних процесів, використання в побуті великої кількості хімічних препаратів і різних механізмів потребують знання факторів, що впливають на стан людини, і найнеобхідніших методів і способів можливого зниження негативного впливу цих факторів. Безпека життєдіяльності є комплексною дисципліною, що базується на знаннях з багатьох дисциплін — основ екології, психології та фізіології праці, хімії, фізики, соціології, демографії і потребує дотримання здорового способу життя.

Мета вивчення дисципліни — забезпечити відповідні сучасним вимогам знання студентів про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, їх властивості, можливий вплив на життя і здоров'я людини та сформувати необхідні, в майбутній практичній діяльності спеціаліста, вміння і навички для їх запобігання і ліквідації, захисту людей та навколишнього середовища.

Завдання дисципліни “Безпека життєдіяльності” — навчити студентів:

- ідентифікувати потенційні небезпеки, тобто розпізнавати їх вид, визначати просторові та часові координати, величину та імовірність їх прояву;
- визначати небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори, що породжуються джерелами цих небезпек;
- планувати заходи щодо створення здорових і безпечних умов життя та діяльності у системі “людина — життєве середовище”;
- прогнозувати можливість і наслідки впливу небезпечних та шкідливих факторів на організм людини, а вражаючих факторів на безпеку системи “людина — життєве середовище”;
- використовувати нормативно-правову базу захисту особистості та навколишнього середовища, прав особи на працю, медичне забезпечення, захист у надзвичайних ситуаціях тощо;

- розробляти заходи та застосовувати засоби захисту від дії небезпечних, шкідливих та вражаючих факторів;
- запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення приймати відповідні до ситуації рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію;
- використовувати у своїй практичній діяльності громадсько-політичні, соціально-економічні, правові, технічні, природоохоронні, медико-профілактичні та освітньо-виховні заходи, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі:

В процесі життя, виробничої та будь-якої іншої діяльності людина постійно перебуває під впливом небезпек, як реальних, так і потенційних. Вивчення цих небезпек, умов, за яких вони здатні реалізуватись, вміння знизити їх негативний вплив сприяло протягом усієї історії виживанню людства і дозволяє йому існувати в сучасних умовах. Однак на сьогодні, у вирішенні цих питань потрібен комплексний науково обґрунтований підхід, який може забезпечити лише безпека життєдіяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» у студентів повинні бути сформовані такі предметні компетентності:

- культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання;
- вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- здатність орієнтуватися в основних методах і системах забезпечення техногенної безпеки, обґрунтовано вибирати відомі пристрої, системи та методи захисту людини і природного середовища від небезпек;

- вміння оцінити сталість функціонування об'єкту господарювання в умовах надзвичайних ситуацій та обґрунтувати заходи щодо її підвищення;
- вміння обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт на об'єкті з попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків;
- здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;
- знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки;
- вміння забезпечити координацію зусиль виробничого колективу в попередженні виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків;

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них 40 год. – аудиторних (16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття; 8 год. – індивідуальна робота; 4 год. – підсумковий модульний контроль), 32 год. – самостійна робота.

Вивчення студентами навчальної дисципліни "Безпека життєдіяльності" завершується складанням заліку.

4. Структура навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		семінари	інд.	с.р.	мод. конт- роль	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія.	8	2	2		4	
Тема 2. Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.	6	2			4	
Тема 3. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.	16	2	2	2	8	2
Разом за 1 модуль	30	6	4	2	16	2
Тема 4. Природні та техногенні небезпеки.	10	2	2	2	4	
Тема 5. Політичні та соціальні небезпеки.	8	2	2		4	
Тема 6. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому суспільстві	4	2		2		
Тема 7. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	8	2	2		4	
Тема 8. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.	12	2	2	2	4	2
Разом за 2 модуль	42	10	8	6	16	2
Всього	72	16	12	8	32	4

3. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія.

Тема 2. Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.

Тема 3. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ДЖЕРЕЛА НЕБЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ПОРОДЖЕНІ НИМИ ФАКТОРИ. БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.

Тема 4. Природні та техногенні небезпеки.

Тема 5. Політичні та соціальні небезпеки.

Тема 6. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому суспільстві.

Тема 7. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.

4. Теми семінарських занять

№з/ п	Назва теми	Кількість годин
1	Семінар 1. Безпека життєдіяльності як категорія.	2
2	Семінар 2. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.	2
3	Семінар 3. Природні та техногенні небезпеки.	2
4	Семінар 4. Політичні та соціальні небезпеки.	2
5	Семінар 5. Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	2
6	Семінар 6. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.	2
	Разом	12

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Безпека життєдіяльності як категорія.	4	5
2	Небезпека. Ризик як оцінка небезпеки.	4	5
3	Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності.	8	10
4	Природні та техногенні небезпеки.	4	5
5	Політичні та соціальні небезпеки.	4	5
6	Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	4	5
7	Надання першої долікарської допомоги потерпілому.	4	5
	Разом	32	40

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ “БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальні заняття – 8 год.,
самостійна робота – 32 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль 1.					Змістовий модуль 2.					
Назва модуля	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.					Джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій.					
Кількість балів за модуль	70 балів					94 балів					
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Безпека життєдіяльності як категорія.	Відмінності між безпекою та небезпечною ситуацією.		Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності		Природні та техногенні		Політичні та соціальні небезпеки.	Безпека життєдіяльності в сучасному світі	Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	Надання першої долікарської допомоги.
Теми семінарських занять			Безпека життєдіяльності як категорія		Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності		Природні та техногенні небезпеки.	Політичні та соціальні небезпеки.		Запобігання надзвичайним ситуаціям та організація дій для усунення їх негативних наслідків.	Надання першої долікарської допомоги потерпілому.
Самостійна робота	5 балів	5 балів		10 балів			5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	
Тести	10 балів					10 балів					
Види поточного контролю	1 модульна контрольна робота (25 балів)					2 модульна контрольна робота (25 балів).					
Підсумковий контроль	Залік										

8. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний метод;
- репродуктивний метод;
- метод проблемного викладу;
- частково-пошуковий.

9. Методи контролю

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- *Методи письмового контролю:* письмове тестування; підсумкова контрольна робота, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

10. Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість занять	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	7	7
3.	Відвідування семінарів	7	7
4.	Робота на семінарі	4x10	40
5.	Модульна контрольна робота	2x25	50
6.	Самостійна робота	8	40
7.	Тести	2x10	20
	Залік		
Всього			164
Коефіцієнт 164/100			1,64

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛІ		Залік
Змістовий модуль 1 (семінари, практичне заняття, самостійна робота, модульна контрольна, відвідування)	Змістовий модуль 2 (семінари, практичне заняття, самостійна робота, модульна контрольна, відвідування)	
70 балів	94 бали	

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання та професійного навчання
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

11. Методичне забезпечення

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ запитання і завдання до заліку.

12. Очікувані результати:

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- визначати:

- небезпеки системи “людина — життєве середовище”;
- зону небезпеки;
- причини та можливі наслідки небезпек;
- характерні ознаки здоров'я та сутність поняття “здоров'я”;
- профілактичні заходи захисту від тектонічних стихійних лих;
- потенційну небезпеку надходження небезпечних речовин у життєве середовище людини;
- профілактичні заходи попередження надзвичайних ситуацій;
- вплив якісного стану компонентів середовища життєдіяльності людини на рівень її здоров'я, життєдіяльність і тривалість життя;
- вплив небезпек на людину залежно від фізіологічного стану організму людини, психофізіологічних якостей і властивостей;

- класифікувати:

- небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори;
- небезпеки природні, техногенні, соціально-політичні та комбіновані;
- надзвичайні ситуації за характером та рівнем;

- розуміти:

- теоретичні основи безпеки життєдіяльності;
- місце людини в системі “людина – життєве середовище”;
- біологічні, соціальні та психологічні аспекти здоров'я;
- джерела небезпеки життєдіяльності людини та породжені ними фактори;

- здійснювати:

- моделювання умов виникнення небезпечних ситуацій;
- системний аналіз безпеки життєдіяльності;
- ідентифікацію типу надзвичайної ситуації та оцінку рівня небезпеки;
- порівняння природних і штучних джерел іонізуючих випромінювань;

- аналізувати:

- вплив на стан здоров'я людини негативних факторів;
- реакцію організму на вплив негативних факторів і можливості організму адаптуватися до цих факторів;
- вплив техногенних небезпек на організм людини;

- ймовірність прояву небезпечних факторів у разі виникнення надзвичайних ситуацій;
  - **оцінювати:**
- рівень безпеки;
- ступінь захисту сучасного житла від джерел безпеки;
  - **дотримуватися правил:**
- технічної безпеки;
- дорожнього руху;
- використання електроустановок;
- особистої гігієни;
- пожежної безпеки;
  - **використовувати отримані знання та уміння в практичній діяльності та повсякденному житті:**
- керувати своїм здоров'ям, економно його використовувати протягом усього життя та знаходити заходи для його збереження;
- уникати небезпек або зменшувати їх дію, зберігати своє здоров'я;
- визначати стратегію і принципи забезпечення безпеки в умовах, де виникають техногенні небезпеки;
- застосовувати засоби зменшення впливу шуму та вібрації на людину;
- визначати можливу дію факторів електричного струму на організм людини;
- уникати негативних наслідків техногенних небезпек;
- вдало і надійно застосовувати засоби захисту від променевих вражень, дії отруйних речовин;
- приймати рішення, спрямовані на попередження руйнівних наслідків топологічних природних небезпек;
- застосувати засоби захисту будівель і споруд від метеорологічних небезпек;
- запобігати виникненню та ускладненню конфліктних ситуацій;
- захистити себе в екстремальних ситуаціях криміногенного характеру;
- прогнозувати можливі наслідки дії природно-техногенних небезпек;
- визначати наявність небезпечної ситуації на транспорті;
- використовувати засоби запобігання інфекційним захворюванням;
- уникати вживання наркотичних речовин;
- застосовувати засоби індивідуального захисту;
- звільняти потерпілого від дії електричного струму, вогню та з-під

обвалів;

- рятувати утопаючих та надавати їм першу допомогу;
- зупиняти кровотечі та здійснювати обробку ран;
- накладати шини при переломах;
- виводити людину з непритомного стану та стану клінічної смерті;
- здійснювати штучне дихання та проводити непрямий масаж серця;
- застосовувати в практичній діяльності вимоги законодавчих і нормативних актів.

13. Рекомендована література

Основна:

- 1 [Атаманчук П.С. Безпека життєдіяльності.](#) Навч. посіб./ П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, О.Г. Чорна – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
- 2 Желібо, Н. М. Заверуха, В. В. Зацарний. Безпека життєдіяльності : навч. посібник для студ. ВНЗ / за редакцією Є. П. Желібо – [6-е вид.] К. : Каравела, 2011. – 344 с
- 3 [Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності.](#) Підручник. - К.: ЦУЛ, 2013. - 448 с.
- 4 Безпека життєдіяльності. Навч. посіб./ В.В. Зацарний, О.В. Зацарна, О.В. Землянська, Д.В. Зеркалов. – К.:Основа, 2016. – 204 с.

Додаткова:

- 1 Зеркалов Д.В. та ін.. Безпека життєдіяльності. Навч.посіб. / Д.В. Зеркалов, Т.Є. Луц, Н.Ф. Качинська, О.С. Ільчук, Н.П. Чиканова-Васильєва/ За редакцією Д.В. Зеркалова. – К.: Основа, 2014. – 364 с.
- 2 Михайлюк В.О. Цивільна безпека: Навчальний посібник/В.О.Михайлюк, Б.Д. Халмурадов - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 158 с.
- 3 Мохняк С.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник/ С.М.Мохняк, О.С.Дацько, О.І.Козій, А.С.Романів, М.П.Петрук, В.В.Скіра, В.О.Васійчук - Львів. Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009.- 264с.
- 4 Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
- 5 ДСТУ 2272-2006 «Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять».

Інформаційні ресурси:

- 1 Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Курс лекцій/ Є.П. Желібо, А.І.Чмир, В.С.Троян, Є.О.Савінов – Ірпінь: Академія ДПС України, 2011. <http://studentbooks.com.ua/content/view/35/76>
- 2 Запорожець О.І. Безпека життєдіяльності/Підручник. - К.: ЦУЛ, 2013. - 448 с. <http://www.westudents.com.ua/knigi/19-bezpeka-jittdyalnost-zaporojets-o-.html>
- 3 Конституція України. Основний закон. – К., 1996. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- 4 Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» (Верховна Рада України; Закон від 08.02.1995 № 39/95-ВР) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/39/95-вр>
- 5 Закон України «Про дорожній рух» (Верховна Рада України; Закон від 30.06.1993 № 3353-ХІІ) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
- 6 Закон України «Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 48, ст.2055) <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1708-18>
- 7 Кодекс законів про працю України. (Від 10.12.1971 № 322-VIII)

- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
- 8 Кодекс цивільного захисту України. (Від 02.10.2012 № 5403-VI)
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
  - 9 Закон України про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення//Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
  - 10 Закон України про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань (закон від 14 січня 1998 р.) – К., 1998. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр>
  - 11 Закон України про охорону праці//Верховна Рада України (закон від 14.10.1992 № 2694-XII. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
  - 12 Основи законодавства України про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19)
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
  - 13 Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
<http://www.mns.gov.ua>
  - 14 Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
<http://www.dnop.kiev.ua>.
  - 15 Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. <http://www.social.org.ua>.